

САЧУВАНО
ВРЕМЕ

Снимио Дармир БАЏА

Да ли је могуће сачувати време? Нема човека који себи није поставио то питање са жељом да сачува одређене тренутке из свог живота.

Исто тако, верујемо да нема човека који у свом дому, на неком ушушканом месту, не чува ситницу која за њега представља непроцењиво благо и то баш због тога што чува време.

У Музеју примењене уметности половином септембра отворена је изложба "Сачувано време" за коју се предвиђа да ће се памтити као једна од културних манифестација које ће обележити 2005. годину у Београду. И то с разлогом. На њој је представљено око 180 примерака сунчаних, цепних, стоних, зидних, каминских, ручних и других сатова из музејских и приватних колекција који већ вековима чувају време – запис из кога читамо о прошлим данима.

Изложбом је обухваћен период од краја 16. века па све до данас – најмлађи сатови су из Свочове колекције, при чему су неки од њих настали пре свега неколико недеља. Такође, на експонатима су заступљени сви стилови који су у Европи и делом у Америци и Кини били актуелни у периоду поменуто четири века, из којих стижу. Дакле, од касне ренесансе до данашњих дана, када готово да не можемо уско говорити о стиливима.

СТАТУСНИ СИМБОЛИ

Основна идеја коју је Душан Миловановић имао правећи изложбу "Сачувано време" јесте да публикује четири музејске колекције које су биле само делимично познате стручној јавности и публици. То су колекције кућних, цепних и сунчаних сатова и мала колекција ланца за сатове. Такође, намера му је била и да покуша да сазнања о доприносу Срба развоју часовничарства сакупи на једном месту, поштујући хронологију, хронометрију и историју часовничарства. Први пут ти подаци су сабрани у каталог који прати изложбу и они, између осталог, говоре о томе да је 1186. године на Студеници постојао сунчани часовник, да је у Хиландару 1198. године откуцавао сат који је мерио време и распоред служби и да је 1404. године Лазар Србин Хиландарац градио торањски сат на Кремљу у тренутку када Москва постаје престоница Русије. Тим темпом настављено је све до 1923. године када је Милутин Миланковић пројектовао најсавршенији календар на свету. То је календар који је потребно штимовати на сваких три хиљаде година за један дан. Изложбом се истовремено разматра феномен времена коме се ове године, поводом стогодишњице публикавања Ајнштајнове теорије релативитета, у целом свету посвећује посебна пажња, а, не случајно, њено отварање поклопило се и са почетком Европског првенства у кошарци.

"Сваки примерак сата који долази из неког времена носи велику количину информација. На основу тих података, донекле смо у могућности да реконструишемо и време из кога он долази јер су сатови апсолутни репрезенти околности, економије и уопште стања у једној земљи. За потребе изложбе, поред музејске колекције посегао сам и за сатовима из

приватних колекција и они целој овој манифестацији подижу рејтинг пошто је реч о изузетно вредним примерцима", истиче аутор.

Хришћанство је у великој мери покренуло помаму за рационалним коришћењем времена пошто је, према његовом учењу, велики грех бити беспослен јер се тако тешко стиже до царства небеског. Због тога је сат постао неопходан човеков инструмент. И то не било какав сат. Сви који су држали до себе, гледали су да то буду сатови најбоље израде, материјала, са потписом најзначајнијих уметника. Дакле, баш као и данас, и тада је сат представљао статусни симбол власника.

Први сатови за које се зна су пномони, сунчани сатови који су били статусни симболи градова фараона. Онда су се појавиле клепсидре, водени часовници који су имали и по неколико стотина функција: да мере време, показују зодијак, кретање планета, чак и да певају, свирају... Они су били статусни симболи свога господара – цара, племића, властелина. Механички сат је постао симбол дома. Одмах после њега, у 16. веку појавио се и цепни сат. Ту је механизам доведен до релативног савршенства, битно је смањен и могао је да стане у цеп, те је, сам по себи, био статусни симбол власника. Штавише, уопште није било важно да показује тачно време. Уз њега је ишао мали сунчаник који је показивао право време и према коме се регулисао и дотеривао цепни сат.

У ПУКОТИНАМА ВРЕМЕНА

Најстарији примерци на изложби "Сачувано време" су са прелаза из 16. у 17. век када је касна ренесанса била у пуном сјају. Међу експонатима се налазе и ретки музејски примерци израђени у старим европским радионицама у Паризу, Лондону, Женеви, а прављени су од челика, корњачевине, слоноваче, злата, емајла, драгог камења.

Астрономски сатови имају много функција, а њихови компликовани механизми прављени су од абоноса, вечитог дрвета коме не може ништа да нашкоди, чак ни ватра.

На изложби је представљена и колекција женских медаљона, мињона, сатова који се сврставају у категорију накита, а израђивале су их најбоље швајцарске фирме. Када су сатни механизми постали минијатурни, појављују се и племенити материјали од којих почињу да се праве сатови и они тада прелазе у категорију накита.

Међу изложеним модерним инструментима за оглашавање времена своје место нашло је и једно старо звоно. До данашњих дана звона оглашавају време на торањским сатовима, а на изложби је приказано једно од наших, ретко сачуваних звона из средњег века.

Аутор изложбе сатова испратио нас је са важном поруком – да водимо рачуна о томе да нам кроз пукотине времена не исцури живот, у коме су тренуци среће или туге – неизмериви.

Изложба траје до краја децембра. ■

Сања САВИЋ

Снимио Хранислав МИРКОВИЋ



КУЛТУРОСКОП

Бијенале антиратне карикатуре у Крагујевцу

НАЈВЕЋЕ ПРИЗНАЊЕ БРАЗИЛСКОМ КАРИКАТУРИСТИ

Међународни салон антиратне карикатуре "Крагујевац 2005" биће и ове године традиционално – 20. октобра – отворен по 13 пут. У Галерији Народног музеја посетиоци ће моћи да виде стотинак изабраних радова, иначе их је пред жиријем за ужи избор било око шестсто, а потписало их је 256 аутора из 40 земаља. Прегледајући приспеле радове жири је одабрао карикатуре за излагање и објављивање у каталогу Салона и одлучио:

Златна плакета и награда у износу од 1.000 америчких долара додељује се Jesse RIBEIRU, Бразил; Сребрна плакета и награда у износу од 800 америчких долара додељује се Румену ДРАГОСТИНОВУ, Бугарска; Бронзана плакета и награда у износу од 500 америчких долара додељује се Владимиру СЕМЕРЕНКУ, Русија.



18. октобра – Промоција књиге "Висораван за песму" Момира Ћетковића биће одржана у Универзалној сали са почетком у 13 сати, док је за 18 сати предвиђена промоција књига: "Шапат душе" Душана Д. Живанчевића, "Мирис живота" Цвијете Јуришић и "С вером на уснама" и "Време безумља" Лазара Ћулибрка

20. октобра – У Великој Сали са почетком у 20 сати биће одржан концерт Уметничког ансамбла ВСЦГ "Станислав Бинички"

27. октобар – Отварање групне изложбе слика Ликовне колоније "Рајац – лето 2005" са називом "Ода природи" предвиђено је за 19 сати у Великој галерији, док ће се у Великој сали са почетком у 20 сати одржати концерт Уметничког ансамбла ВСЦГ "Станислав Бинички"

САЈАМ КЊИГА ће ове године бити отворен 25. октобра